

Dokument nr. 8:28

(1999-2000)

Forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Siv Jensen og Terje Søviknes om lov om endringer i lov av 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Til Odelstinget

Bakgrunn

Det antas at verdens folketall passerte 6 milliarder omkring 12. oktober 1999. Mens befolkningstallet stort sett har stabilisert seg i den rike del av verden øker det til dels dramatisk i mange fattige land. Når befolkningstallet vokser vesentlig raskere enn veksten i det enkelte lands brutto nasjonalprodukt øker fattigdommen. Dette er et forhold som blir forsterket av en svært ujevn fordeling av velstanden innen mange land.

Et eksempel kan være Pakistan, hvor store deler av landets areal er ugjestmildt og befolkningen derfor stort sett er konsentrert i to regioner, nemlig Punjab-provinsen og området rundt Karachi. Tross begrenset areal øker folketallet i Pakistan med mer enn 4 millioner i året, altså en vekst tilsvarende Norges befolkning. Pakistanere søker ut av Pakistan og praktisk talt alle land i den rike delen av verden har pakistansk innvandring. I 1990-årene har pakistanere vært en av de største innvandrergruppene til USA.

Fattigdommen og befolkningsveksten i den tredje verden, kombinert med gode kommunikasjonsmidler, har ført til en folkevandring verden ikke har sett maken til siden tidlig middelalder. Strømmen går fra fattige til rike deler av vår klode.

I 1950- og 1960-årene dreiet det seg for det meste om innvandring av arbeidskraft. Gjenoppbyggingen av Europa og den industrielle ekspansjon førte til behov for gjestearbeidere, men da det etter hvert ble klart at gjestearbeiderne var kommet for å bli ble bremsene satt på og det ble truffet tiltak for å begrense innvandringen av gjestearbeidere. I Norge vedtok Stortinget i 1975 en midlertidig forskrift om innvandringsstopp.

I 1999 gjelder ikke lenger den midlertidige forskriften om innvandringsstopp, men innvandringen lot seg kun i liten grad begrense av dette tiltaket fordi fremmedloven, som ble revidert i 1956, inneholdt tre

elementer som medførte at innvandringsstoppen lett kunne omgås.

Det ene elementet var reglene om familiegjengforening. Et klassisk eksempel er fra kommunen Is-høy utenfor København hvor en tyrkisk familie i løpet av få år hadde vokst til omkring 160 personer. I Norge praktiseres familiegjengforeningsreglene på en måte som gjør det enkelt å hente ektefeller fra utlandet, noe store deler av den norske innvandrerbefolkningen temmelig konsekvent gjør.

Et annet element var reglene om oppholdstillatelse i studieøyemed. Disse reglene var blitt til som et ledd i Norges program for utviklingshjelp, men i stedet for å returnere til sine hjemland og bidra til utviklingen der ønsket studentene å bli i Norge. Saken ble dokumentert gjennom en undersøkelse i 1989, hvor det viste seg at kun 0,8 pst. av studentene fra utviklingsland forlot Norge etter endte studier. Det antas at blant de som forlot Norge var det mange som tok arbeid i andre vestlige land, så det var ikke mye glede utviklingslandene fikk av denne delen av norsk bistand. For øvrig ble både reglene og praksis skjerpet i første halvdel av 1990-årene, men det er i november 1999 signalisert fra Justisdepartementet at «utlendinger som har studert i Norge, skal nå som hovedregel få bli etter at de er ferdige». Dermed forsvinner det som egentlig var grunnlaget for ordningen, og man velger i stedet å gi en tilfeldig gruppe utlendinger store privilegier når det gjelder studieplass, studiefinansiering og bolig på bekostning av norske studenter, samt muligheten for å konkurrere med nordmenn om akademiske stillinger i Norge.

Et tredje element er reglene for innvilgelse av asyl. De første asylsøkerne var chilenerne som kom til Norge etter statskuppet i Chile i 1973 og vietnamesere etter at amerikanerne trakk seg ut av Vietnam samme år, men det var først i 1985 og 1986 at tilstrømmningen antok store dimensjoner. Først kom iranere

og tyrkere, deretter en ny bølge av chilenerne og vietnamesere, og videre tamiler, bosniere, kosovoalbannere, nordafrikanere og somaliere i et betydelig antall.

Liberal praksis gjør at de fleste asylsøkerne som kommer til Norge får bli i landet, selv om de ikke kan defineres som flyktninger etter utlendingslovens bestemmelser. Noe av dette skyldes den lange saksbehandlingstiden, noe som til dels har sin årsak i at behandlingsapparatet ikke er dimensjonert for den store tilstrømmingen, og dels at utlendingssaker er vanskelige å etterforske, ikke minst når de opplysninger asylsøkeren gir er feil.

Videre tas det inn til Norge hvert år omkring 1 000 flyktninger på kvote. Disse kalles overføringsflyktninger da det er flyktninger som befinner seg i flyktningleire, og utvelgelsen skjer i samarbeid med UNHCR (FNs høykommissær for flyktninger). Det kan stilles spørsmål ved om ordningen med overføringsflyktninger er hensiktsmessig og om flyktningene velges ut på grunnlag av de riktige kriterier. Det burde ha vært undersøkt hvilke erfaringer Norge har med de overføringsflyktningene som befinner seg i landet før man sier ja til nye.

Mange av asylsøkerne kommer fra krigsherjede land, men det er ikke graden av uro i hjemlandet som avgjør tilstrømmingen, men hvorvidt den enkelte har muligheter for å finansiere reisen. For mange er det avgjørende at de har såkalte ankerpersoner i et vestlig land som kan skaffe dem penger til billetten. Det antas, som en hypotese, at nettopp fordi Norge er det land som har de mest generøse ordninger overfor asylsøkere vil dette føre til økt innvandring til Norge fordi mange reiser finansieres herfra og man søker primært til land hvor man har slektninger og det er gode økonomiske kår for innvandrere.

Tross innvandringsstoppen i 1975 har Norge gjennomgått en dyptgripende befolkningsmessig endring i løpet av de siste 25 år, noe som klart demonstrerer at innvandringsstoppen hadde liten effekt og at gjeldende lov og forskrifter gir adgang til en fortsatt omfattende innvandring.

Innvandrerbefolkningen i Norge begynner å nærme seg en 1/16 del av landets totale folketall, og i Oslo er henimot 1/5 av befolkningen innvandrere. I grunnskolen i Oslo har henimot 27 pst. av barna utenlandsk opprinnelse. Utlendinger eller norske borgere av utenlandsk opprinnelse er overrepresentert så vel når det gjelder alvorlig kriminalitet som blant de innsatte i norske fengsler. Nye trekk i samfunnsutviklingen i løpet av 1990-årene er gjengkriminalitet med til dels meget unge lovovertredere, organiserte kriminelle nettverk, samt en sterkt tiltagende tilgang og bruk av narkotika. Samtidig er det relativt stor arbeidsløshet blant innvandrere, og selv om mye av dette skyldes dårlig arbeidslivstilpasning gjennom dårlig språkforståelse og manglende integrering,

samt skeptiske arbeidsgivere, kan vi heller ikke se bort fra at enkelte innvandrergupper ikke ser poenget med arbeid når man kan klare seg godt uten.

Dette forslaget til endringer i utlendingsloven vil gjøre deler av den strengere. Også utlendingsforskriften og praksis i utlendingssaker vil bli omtalt i denne forbindelse.

Vi har i dag en utlendingslov som gir rom for en meget varierende praksis og som er vanskelig å håndheve med de rettssikkerhetsgarantier som norsk lovverk må innebære.

Man kan erkjenne at den enkelte regjering har et behov for å markere seg innenfor et politisk område og sette sitt preg på den politikk som føres, men dette må skje innenfor rammen av gjeldende lover. Hvis enkelte lover ikke fungerer etter lovgivernes hensikt må loven endres.

Praksis i utlendingssaker har gjennomgått en dramatisk endring siden regjeringsskiftet i 1997 og forslagsstillerne finner det betenkelig at utlendingsloven tolkes så fleksibelt at rettssikkerheten kommer i fare. Man har også registrert en meget sterk tilstrømming av utlendinger, noe man tolker som en følge av de signaler om liberalisering som er blitt gitt.

I året 1997 ankom det 2 271 asylsøkere til Norge. I 1998 var tallet steget til 8 374 asylsøkere. I 1999 antas det å komme omkring 12 000 asylsøkere, medregnet albanerne fra Kosovo. Erfaringsmessig får de fleste asylsøkerne bli i Norge, selv om de ikke er reelle flyktninger.

I tillegg til asylsøkerne får mange oppholdstillatelse på grunnlag av familiegjenforening. I 1998 var tallet 6 773 personer.

Forslagsstillerne vil påpeke at tallene innebærer en dramatisk økning, og da innvandringen er langt fra problemfri, og det kan stilles spørsmål ved om kommunene er i stand til å bosette alle som blir gitt tillatelse til å bli i landet, mener vi at det er behov for å skjerpe utlendingslovens bestemmelser.

Som andre lover er også utlendingsloven et rammeverk. Av lovens 60 paragrafer er det kun et fåtall som berører innvandringsregulerende forhold. Det er naturlig nok disse paragrafene som er interessante i dette revisjonsforslaget.

Forslaget om endringen gjelder 11 paragrafer i utlendingsloven. I den følgende tekst vil behovet for endring av de enkelte paragrafer behandles særskilt.

Begrunnelse for endring av paragrafene 8 og 9

Disse paragrafene gjelder innvilgelse av arbeidstillatelse og oppholdstillatelse, henholdsvis til «hovedpersoner» og deres familiemedlemmer.

Utlendingslovens § 8 er todelt, hvor lovens første ledd fastsetter vilkår for utlendingers rett til arbeid og oppholdstillatelse, mens annet ledd en svekkelse av vilkårene, basert på forvaltningsorganets skjønn. Det fastslås i første ledd at arbeids- og oppholdstillatelse

telse er en rettighet, men at blant annet bolig og underhold må være sikret. Kravet til bolig og underhold er gjennom politiske signaler og forvaltningsmessig praksis gjennom de to siste år blitt så uthullet at det har mistet sin betydning som innvandringsregulerende tiltak.

I annet ledd vises det til «sterke menneskelige hensyn», noe som vanligvis tolkes sterkt divergerende av utlendingenes advokater og forvaltningen. Politiske signaler om liberalisering fører til en «snillere» tolkning av § 8 annet ledd, noe som svekker første ledd pkt. 1, hvor det stilles krav til underhold og bolig.

I § 8 gis det rom for tolkninger og praksisendringer som har fått store innvandringsmessige konsekvenser. Det er viktig at kravet om underhold og bolig opprettholdes som innvandringsregulerende tiltak. For det første vil det kunne redusere tilstrømmingen av utenlandske ektefeller, som på grunn av manglende underhold vil ligge samfunnet til byrde. For det andre vil det redusere muligheten for å inngå tvungne ekteskap. For det tredje vil det sterkt begrense mulighetene for bigami hos innvandrere.

I en skjerpelse av § 8 bør det:

- stilles krav om at herboendes bolig åpenbart er et permanent husvære
- kreves en inntekt utover et visst nivå så det er rimelig klart at utlendingen ikke vil ligge samfunnet til byrde
- innføres en bestemmelse om at oppholdstillatelsen ikke fornyes hvis vilkårene for innvilgelse av oppholdstillatelsen er brutt.

Videre er det viktig at det årlig søkes om fornyelse av oppholdstillatelsen fremfor at en tillatelse gis for en lengre periode enn ett år. Dermed får man bedre kontroll, blant av ved om utledningen faktisk oppholder seg i Norge etter at oppholdstillatelse er gitt. Ved innvilgelse av bosettingstillatelse, kfr. § 12, faller den årlige fornyelsen bort.

Som nevnt er loven kun et rammeverk mens det er forskrifter og praksis som regulerer de enkelte vedtak i utlendingssaker. Rettsavgjørelser baseres på alle tre komponenter. I forbindelse med utarbeidelsen av lover gis det i forarbeidene føringer for utforming av forskriftene.

Når det gjelder utlendingslovens paragrafer 8 og 9 må det videre utdypes i forskriftene at husværet skal holde en adekvat standard for de som omfattes av søknaden om oppholdstillatelse. Det må også stilles krav om at boforholdet er permanent og at det må kunne fremlegges en leiekontrakt av en viss langsiktighet eller et skjøte. Dette vil sikre en akseptabel bo-standard for de som kommer til landet, samt at det vil kunne begrense misbruk gjennom kortsiktige eller fiktive leiekontrakter.

Viktig er det også at de som gis oppholdstillatelse er sikret tilstrekkelig underhold og ikke er avhengig av sosialstønad, da stønad kan ha en passiviserende effekt på den enkelte og hindre inntreden i arbeidslivet og derved integrering. Det må altså stilles krav om enten at vedkommende som får arbeidstillatelse er sikret arbeid i Norge med lønn over et visst nivå, eller at vedkommende har en referanseperson i Norge som påtar seg underholdet. I så fall må underholdet ha en viss varighet og referansepersonen må kunne dokumentere en permanent inntekt som sikrer underholdet for partene. Kravet til inntektsnivå må være realistisk - således at det avspeiler hva det reelt koster å leve i Norge.

Konkret når det gjelder § 9 er det sløyfet mer tekst enn det er foreslått ny tekst. De viktigste endringene i første ledd er (1) at det kreves at herboende utlending faktisk oppholder seg lovlig i riket før oppholdstillatelse formelt kan gis til ett eller flere av vedkommendes nærmeste familiemedlemmer. I den tidligere tekst hadde personer som ble definert som nærmeste familiemedlemmer rett til oppholdstillatelse. I den nye teksten kan det gis oppholdstillatelse. Dette innebærer at oppholdstillatelse ikke lenger er en ubetinget rett, men gjenstand for en vurdering. (2) Som i § 8 stilles det krav om bolig i tillegg til at underhold skal være sikret.

Ved å innarbeide ordet arbeidstillatelse i første ledd synes andre ledd å være overflødig og kan derfor sløyfes.

I tredje ledd er det også sløyfet en passus som synes å være unødvendig, da det med dagens liberale praksis har liten hensikt å begrense retten til arbeid for familiemedlemmer av utlending med tidsbegrenset oppholdstillatelse. Mange utlendingssaker har dreiet seg om familiemedlemmer til personer på tidsbegrenset oppholdstillatelse, som for eksempel studenter, og ofte har søknad om en varig oppholdstillatelse for studenten blitt begrunnet med familiemedlemmets situasjon. Ved strenge krav til underhold og bolig vil det være mindre aktuelt for utenlandske studenter å bringe sin familie til Norge, og dermed synes det ikke å være nødvendig å foreta noen spesifisering i loven om begrensninger av oppholdstillatelse for familiemedlemmer av personer med tidsbegrenset oppholdstillatelse.

Hvem som er de nærmeste familiemedlemmer er definert i utlendingsforskriften § 23, punktene a) til f). I prinsippet, men med enkelte unntak som er angitt i § 23, bør et nært familiemedlem begrenses til å være ektefelle eller barn under 18 år. Det er et ønske fra regjeringen om å heve alderen for barn til 21 år, men dette synes meningsløst da en 18 åring må kunne anses for voksen og i hvert fall ikke er et barn. I mange kulturer blir dessuten en 14-åring oppfattet som et voksent, selvstendig individ som bør kunne forsørge seg selv.

Man vil kunne innvende at relativt strenge krav til bolig og underhold vil kunne hindre «romanser» over landegrensene. Det vil kunne innebære at en norsk kvinne av pakistansk opprinnelse ikke vil kunne få brakt til Norge og gifte seg med den unge pakistanske mannen hennes familie har valgt ut for henne, fordi hun ikke har eget husvære og heller ikke en inntekt som kan forsørge dem begge. Det vil også innebære at en norsk sosialklient ikke vil kunne hente til Norge sin thailandske brud.

Noen vil hevde at så strenge krav er et liberalt, demokratisk samfunn uverdige, men samtidig er det i slike krav innebygget en stimulans til selvstendighet og uavhengighet. Hvis det for sosialklienten er av meget stor betydning å gifte seg med nettopp den thailandske kvinnen kan han stimuleres til å ta arbeid og skaffe seg en høvelig bolig. Den pakistansk-norske kvinnen kan selvfølgelig flytte til sin utkårede i Pakistan, noe som faktisk er i tråd med pakistansk tradisjon - nemlig at kvinnen flytter til mannen og blir en del av hans familie - eller hun stimuleres til å utdanne seg og få inntekt og boforhold som gjør at kravene til oppholdstillatelse for mannen oppfylles.

Begrunnelse for endring av § 11

Denne paragrafen dreier seg om fornyelse av arbeidstillatelse og oppholdstillatelse. Endringene i § 11 er primært en følge av endringene i § 8 og § 9. Konkret foreslås det at fornyelse av arbeidstillatelse og oppholdstillatelse ikke skal være noen rettighet, men gjenstand for vurdering. Det forutsettes at forsvarlig underhold og bolig er sikret også ved søknad om fornyelse av tillatelse til arbeid og opphold. Denne endringen innebærer ikke noen stor forskjell i forhold til i dag, hvor man også må søke, men hvor søknaden ofte må antas å bli noe summarisk vurdert.

Første setning i § 11 annet ledd lyder således:

«Fornyett tillatelse gis i alminnelighet for ett år.»

Det har vært diskusjon om denne passusen fordi fornyelser er arbeidskrevende, og utlendingsmyndighetene som kjent er sterkt belastet med arbeid. Problemet er at hvis man forlenger tillatelser for lengre perioder enn ett år vil man miste kontrollmuligheter, blant annet med henblikk på å kunne avdekke om utlendingen faktisk oppholder seg i Norge.

Begrunnelse for endringen av § 12

Denne paragrafen omhandler innvilgelse av bosettingstillatelse. I den nye teksten er det to viktige endringer. Den første er foretatt ved at en setning er utelatt, nemlig andre setning i andre ledd. Setningen lyder som følger:

«Den gir utvidet vern mot bortvisning og utvisning, jf. § 30.»

Med «den» menes bosettingstillatelse. Den foreslåtte endringen innebærer at en person med bosettingstillatelse ikke har noe bedre vern mot bortvisning og utvisning enn en person som (bare) har oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse. Vel gir dette utlendingen noe mindre trygghet, men dette oppveies av en samfunnsmessige gevinst, nemlig at dette kan hindre kriminalitet og fremme respekt for norske lover og regler. Det kan ikke ses at utlendingens rettsikkerhet blir svekket.

Fremdeles vil utlendingen ha en fordel av å ha fått bosettingstillatelse, nemlig ved at oppholdet i Norge ikke er tidsbegrenset. Dette innebærer at utlendningen ikke behøver å fornye sin tillatelse til å bo og arbeide i Norge.

Den andre endringen i § 12 gjelder tredje ledd første setning. I dette leddet gis utlendingen gjennom innvilget bosettingstillatelse rett til opphold og til å ta arbeid uten tidsbegrensning. Videre gir innvilget bosettingstillatelse utvidet vern mot bortvisning og utvisning.

Den foreslåtte endringen innebærer at bosettingstillatelsen faller bort når utlendingen har hatt sammenhengende opphold utenfor Norge i mer enn ett år, redusert fra to år i gjeldende utlendingslov. Man kan imidlertid fortsatt søke om tillatelse til lengre opphold utenfor Norge, uten at bosettingstillatelsen faller bort.

Poenget med endringen er at bosettingstillatelse i Norge synes meningsløs hvis utlendingen ikke bor i landet. Det har ingen hensikt å gi bosettingstillatelse til utlendinger som ikke vil bo i Norge. Det kan heller ikke ses at opphold i utlandet fremmer integreringen av en utlending i Norge.

Begrunnelse for endring av § 15

Denne paragrafen omhandler vern mot forfølgelse, og brukes ved innvilgelse og avslag av asylsøknader, samt innvilgelse av oppholdstillatelse på humanitært grunnlag etter avslag på søknaden om asyl.

Selv om Norge allerede har bosatt henimot 100 000 flyktninger, eller personer som forestiller å være det, kan Norge av humanitære årsaker og av hensyn til internasjonale konvensjoner ikke stenge døren for flyktninger. Dette innebærer at § 15 første ledd bør beholdes, og at de som klarer å sannsynliggjøre at de med rette har grunn til å frykte forfølgelse i sitt hjemland innvilges asyl.

Det bør imidlertid strammes inn på muligheten for å få oppholdstillatelse på humanitært grunnlag, da dette medfører at en rekke asylsøkere som ikke har et reelt asylgrunnlag får bli i Norge. I klare tvilstilfelle bør det fortsatt være en mulighet for å innvilge oppholdstillatelse på humanitært grunnlag, men i tilfelle hvor asylsøknaden er åpenbart grunnløs er det ingen grunn til å foreta en grundig vurdering av dette.

Det er ikke lett å finne de riktige formuleringer overfor et så komplisert og ømtålig sakskompleks, men den klart enkleste løsningen vil være å endre *skal* i § 15 annet ledd *til kan*. Det vil dermed ikke lenger være noen automatikk i at en asylsøknad skal vurderes ut fra mulig innvilgelse av oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Dette antas å ville innebære en effektivisering av saksbehandlingen og dermed en nedkorting av saksbehandlingstiden, men det må selvfølgelig ikke bety at asylsøkernes rettssikkerhet blir redusert.

Det vises for øvrig til den endringen som er foreslått i § 8 annet ledd, hvor kravene skjerpes både når det gjelder hva som kan anses for sterke menneskelige hensyn og særlig tilknytning til riket.

Begrunnelse for endring av § 17 første ledd - retten til asyl og retten til å søke om asyl

I § 17 er første ledd det interessante ved at det her stadfestes at en som er definert som flyktning har rett til asyl eller fristed i riket. Ut fra det forhold at Norge faktisk har nasjonal suverenitet over sitt territorium, forekommer det noe perspektivløst å gi utlendinger en form for rett til opphold som automatisk kan utløses, ikke minst tatt i betraktning at antallet potensielle asylsøkere i verden kan være på mange hundre millioner mennesker. Selvfølgelig vil ikke alle innbyggere i de landene Norge har mottatt asylsøkere fra ønske å forlate sine hjemland, men hvis de hadde gjort det og vi summerer innbyggertallene i disse landene kommer vi til henimot 3 milliarder mennesker.

Utvandringspotensialet fra verdens fattige land er enormt, men paradoksalt et det den samme fattigdommen som gjør at mennesker ønsker å utvandre som er den største barrieren for at de kan utvandre.

Det må kanskje også tas i betraktning at det i dag er omkring dobbelt så mange mennesker på kloden som det var i 1950, og at den overveiende delen av økningen har skjedd i land som potensielt vil kunne avgi asylsøkere.

Underlig nok er det kun et mindretall av asylsøkere som søker ved norsk grense. De fleste kommer seg ulovlig inn i Norge og søker om asyl ved et politikammer. Dermed starter svært mange asylsøkere sitt opphold i Norge med en ulovlig handling, samtidig som de lettere kan skjule sin reiserute eller andre forhold som kan ha betydning for vurderingen av asylsøknaden. Det antas at grunnen til at flertallet av asylsøkere søker om asyl først etter at de ulovlig har passert grensen er at de er blitt smuglet inn i landet. Menneskesmugling er en kriminell gjest i sterk vekst. Et påbud om at asyl må søkes ved norsk grense antas effektivt å stoppe en stor del av menneskesmuglingen til Norge.

Det kan ikke ses å være noe alvorlig anstøt mot flyktnings rettigheter å pålegge dem å søke om asyl ved norsk grense, altså ved faktisk ankomst til landet.

Derfor kan det være et alternativ å sløyfe ordene «i riket eller», men i så fall oppstår det et problem overfor de som oppholder seg lovlig i Norge med visum og som velger å søke om asyl. Det må derfor føyes til en passus i første setning, så den lyder som følger:

«Flyktning med lovlig opphold i riket eller som befinner seg på norsk grense har etter søknad rett til asyl (fristed) i riket.»

Det kan også stilles et spørsmål ved retten til asyl eller fristed i Norge, og på lang sikt vil det antagelig bli vanskelig å opprettholde denne retten, for å begrense en sannsynlig videre folkevandring til Norge (og andre vestlige land) og også av hensyn til norsk økonomi, som på lengre sikt må antas å bli svekket ved fravær av oljeinntekter.

Som situasjonen er i dag og ut fra konvensjoner Norge har undertegnet bør retten til asyl beholdes, som nedfelt i § 17 første ledd.

Hva gjør vi med de som oppholder seg ulovlig i Norge og søker om asyl ved et politikammer i stedet for ved ankomst til Norge? Dette er et spørsmål som må reguleres ved forskrift. En mulighet er ikke å behandle deres asylsøknader og pålegge dem å forlate riket frivillig innen kort frist. Hvis dette pålegget ikke etterfølges vil det måtte skje en tvungen uttransport. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om ikke en regel av denne art i praksis vil kunne virke urimelig streng, og anbefales derfor ikke i det foreliggende forslag til lovendring.

Begrunnelse for endring av § 17 første ledd - spørsmålet om identitet

Antallet utlendinger som kommer til Norge med falsk eller usikker identitet er skremmende stort, og problemet er snarere økende enn avtagende. Forklaringen er firedelet. For det første tar behandlingen av saker hvor det er oppgitt falsk identitet eller hvor identitet ikke med sikkerhet kan fastslås lang tid, noe som øker utledningens sjans for fast opphold i Norge. For det andre har mange utlendinger noe å skjule, som for eksempel en kriminell fortid eller at vedkommende har oppholdstillatelse i et annet, men økonomisk kanskje mindre attraktivt, europeisk land. For det tredje vil en falsk eller uklar identitet kunne dekke over det forhold at utlendingen ikke har vært utsatt for overgrep i sitt hjemland av en art som betinger at det gis asyl i Norge. For det fjerde får oppgivelse av feil opplysninger i praksis ingen konsekvenser for utlendingen, selv om det etter straffeloven er en straffbar handling.

For de forvaltningsorganer som behandler asylsøknader er det et meget tidkrevende problem at et stort flertall kommer uten reisedokumenter og/eller identitetspapirer, og det kan derfor være vanskelig å fastslå hvem utlendingen egentlig er og hvor han eller hun kommer fra. I mange tilfeller er utlendingen

samarbeidsvillig og man klarer med rimelig stor grad av sikkerhet å fastslå identitet og opprinnelsesland. I andre tilfelle, og det er ikke få, dekker utlendingen sin virkelige identitet og er lite samarbeidsvillig.

Man kan reflektere over hvorfor utlendinger som søker om asyl og derved ønsker å slå seg ned i Norge og er avhengig av norsk velvilje ikke vil samarbeide med norske myndigheter når det gjelder et så selvfølgelig krav fra myndighetenes side som avklaring av hvem utlendingen er. Svaret er, med henvisning til de ovennevnte fire punkter, at norske myndigheter gjennom fravær av negative reaksjoner i realiteten premierer uriktige opplysninger, og at utlendingen derfor har mye å vinne og lite å tape på falsk eller uriktig forklaring.

De falske opplysningene kan i verste fall skjule forhold som alvorlig kriminalitet, tilknytning til en terroristorganisasjon, eller sågar tilknytning til en fremmed stats etterretningsvesen. Enkelte utlendinger, som er bosatt i Norge, og kom hit som asylsøkere føler seg utrygge i Norge fordi de mener at forskjellige miljøer av tidligere asylsøkere er infiltrert av etterretningsagenter fra sine tidligere hjemland.

I lys av den risikoen Norge løper ved gjennom asylordningen å ta imot mange utlendinger som kan ha en tvilsom bakgrunn, bør reglene skjerpes overfor de som ikke vil oppgi riktig identitet. Dette kan gjøres ved å føye til et nytt punkt til § 17 første avsnitt, som følger:

«(Dette gjelder likevel ikke flyktning som):

- f) det er grunn til å anta har oppgitt falsk identitet og som ikke positivt bistår i avdekking av riktig identitet.»

Begrunnelse for endring av § 17 femte ledd - mens asylsøknaden behandles

Paragraf 17 femte avsnitt lyder i dag som følger:

«Etter anmodning av asylsøker kan Utlendingsdirektoratet gi vedkommende oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse inntil søknaden om asyl er avgjort. Etter anmodning kan Utlendingsdirektoratet også gi midlertidig oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse til asylsøker som har fått et endelig avslag som for tiden ikke kan iverksettes. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for slike vedtak.»

Det foreslås at § 17 femte ledd sløyfes i sin helhet, da det ikke synes å være grunnlag for å iverksette integrerende tiltak, som innpass i arbeidslivet, overfor en gruppe som i utgangspunktet ikke har grunnlag for varig opphold i Norge. Personer som har fått et endelig avslag på sin asylsøknad og heller ikke er gitt oppholdstillatelse etter § 8 andre ledd skal i utgangspunktet reise frivillig fra Norge på egen regning, men i praksis vil en eventuell retur skje på statens bekostning. Derimot bør det settes i gang videre

tiltak for en kortere saksbehandlingstid, så ventetiden før vedtak blir kortest mulig.

Begrunnelse for endring av § 19 - reisebevis for flyktning

Man kan spørre om hvor nødvendig det er for en utlending på flukt som har fått fristed i Norge å bruke sin tid på reising i utlandet etter at asyl er blitt innvilget. Hittil har praksis med utstedelse av reisebevis til flyktninger med asylstatus - og utlendingspass til de som er blitt innvilget oppholdstillatelse i medhold av § 8 andre ledd - vært liberal. Antagelig er mange reisebevis og utlendingspass blitt misbrukt, og så mye som 90 000 norske pass, herunder reisebevis og utlendingspass, er mistet eller forsvunnet.

Situasjonen tilsier en strengere praksis, og mens det (diskutabelt) kan være en rett å få asyl i Norge, er ikke friheten til nesten uinnskrenket reising med norsk reisedokument, etter at fristed er blitt gitt i Norge, en selvsagt rett.

Utlendingers behov for å ha reisebevis og utlendingspass bør bli gjenstand for vurdering, og ved tappt pass bør det, for å redusere misbruket, gis en karantenetid før nytt pass utstedes. Nettopp for å begrense misbruket av reisebevis foreslås det ny tekst i utlendingsloven § 19 første ledd. Konkret fremmes det forslag om at tappt reisebevis kan anses som en særlig grunn for ikke å få utstedt nytt reisebevis. En eventuell karantenetid bør minst være på to år.

Begrunnelse for endring av § 29

Denne paragrafen dreier seg om utvisning av utenlandske borgere. I utgangspunktet er § 29 første ledd streng, men effekten av første ledd ble sterkt redusert gjennom bestemmelsene i annet ledd, og har derfor i praksis gitt rom for tolkninger og skjønn som har ført til at personer som har begått alvorlige kriminelle handlinger likevel har fått bli i Norge.

Selvfølgelig bør det foretas en avveining mellom forholdets grovhet og utlendingens tilknytning til riket, men det må innskjerpes at norske samfunnsinteresser klart kommer foran hensynet til utlendingen og eventuell familie. Det må også legges vekt på at en streng og konsekvent utvisningspraksis vil kunne ha en kriminalitetspreventiv effekt.

Etter dagens praksis går det et markert skille mellom kriminelle utlendinger som har skaffet seg en familie i Norge og de som ikke har det. Når det gjelder ugifte, enslige utenlandske kriminelle praktiseres loven relativt konsekvent. For de som er gift og har barn er det et sjansespill. Hvis man har en god advokat og gode støttespillere er det gode muligheter for fortsatt opphold i Norge.

Vanligvis fremføres argumenter som hensynet til den kriminelles familie eller vedkommendes helse. Hvis far utvises vil uskyldige barn lide. Problemet er imidlertid det at vi ikke kan tillate at kriminelle gis

anledning i å spekulere i sin familiesituasjon og andres lidelser. Hva er vel mer kynisk enn dette?

Vi må ta hensyn til at det i dette sakskomplekset også foreligger andre momenter, som for eksempel:

- Skal vi gi kriminelle utlendinger anledning til å profitere på sin kynisme ved å skyve kone og barn fremfor seg?
- Skal vi se bort fra at utvisning ikke nødvendigvis fører til familiesplittelse - idet hele familien kan gjenforenes ved å bosette seg i utlandet?
- Skal vi ikke også kunne ta i betraktning at en splittelse av familien også kan være et gode ut fra at far ikke nødvendigvis er en god rollemodell eller forbilde, eller er den rette til å oppdra barn?
- Skal vi ikke også ta i betraktning at familiemedlemmene ofte har lik etnisk, kulturell, språklig og religiøs bakgrunn, og derfor uten store problemer vil kunne bosette seg i sitt opprinnelige hjemland?

Det anses å være tungtveiende samfunnsmessige grunner for å skjerpe utlendingslovens § 29, men ut fra de foreslåtte endringer kan det være på sin plass å heve rammen på 3 måneder i første ledd punkt b) til 6 måneder. Ved å sette *skal* i stedet for *kan* i første setning i første ledd og omarbeide andre ledd vil § 29 likevel bli vesentlig skjerpet.

Som en ytterligere skjerpelse av § 29 foreslås det å sløyfe siste setning i annet ledd og siste setning i tredje ledd. Dette innebærer at man kan utvises også etter en kortere straff enn ett års fengsel, samt at det tidsbegrensede innreiseforbudet forlenges. I tredje ledd første setning foreslås det at et eventuelt tidsbegrenset innreiseforbud fastsettes til minimum 5 år.

Man kan innvende mot disse endringene at herboende familie av utvist utlending ikke får anledning til å se den utviste når vedkommende nektes å besøke Norge, men på den annen side er det vanligvis lite i veien for at herboende familie kan møte den utviste i utlandet.

Det er i Norge sparsomt med virksomme kriminalitetsforebyggende tiltak. De foreslåtte endringer i § 29 vil forhåpentlig kunne bidra til å forebygge kriminalitet.

Begrunnelse for endring av § 30

Denne paragrafen gjelder bortvisning og utvisning av utlendinger med bosettingstillatelse.

Det virker i utgangspunktet underlig at en lovparagraf som gjelder utlendinger med bosettingstillatelse i Norge, altså ubegrenset rett til opphold, i det hele tatt anvender begrepet «bortvisning», som ifølge lovens § 27 temmelig åpenbart gjelder personer som ikke har fast, lovlig opphold i riket. Det virker derfor

innlysende at ordet «bortvisning» ikke må anvendes i § 30.

Når det gjelder den øvrige lovteksten kan det i disse tider med mye og alvorlig kriminalitet, som ran, utpressing og vold med og uten våpen, begått av unge med innvandrerbakgrunn, være hensiktsmessig å sløyfe første setning i § 30. Selv om unge med innvandrerbakgrunn kan ha et «uavbrutt» opphold i Norge siden fødselen har de muligheter for å bosette seg i annet land, hvor de er statsborgere og normalt også vil ha mange slektninger. Det er selvfølgelig lite aktuelt å utvise barn fra Norge, men ungdom over en viss alder burde ha forutsetninger for å kunne klare seg i en annet land enn Norge.

Andre avsnitt i § 30, herunder punktene a) og b) synes å være dekkende i den forstand at hensynet til rikets sikkerhet kan være en grunn til å utvise utlendinger med bosettingstillatelse, og likeledes utlendinger som har sonet eller blitt ilagt minst 3 års fengselsstraff eller forbrutt seg mot straffelovens § 162 («narkotikaparagrafen»). Effekten av lovparagrafens andre avsnitt reduseres imidlertid sterkt ved teksten i tredje avsnitt. Det foreslås derfor også endringer i tredje avsnitt, noe som også bringer lovteksten i bedre overensstemmelse med § 29. Hensynet til det norske samfunn og behovet for å redusere kriminaliteten må klart veie tyngre enn hensynet til utlendingen og vedkommendes familie.

Som det fremgår av forslag til ny lovtekst er lengden av fengselsstraff som fører til utvisning for utlendinger med bosettingstillatelse redusert fra 3 til 1 år. Det er foreslått en utvidet ramme for når utvisnings-sak kan reises og utvisning foretas.

De begrensninger for utvisning som fremgår av lovteksten i § 30 tredje avsnitt er omarbeidet således at en kriminell utlending lettere kan utvises. Mønsteret er det samme som i forslag til ny tekst i § 29.

Noen vil kanskje reagere over at kriminelle utlendinger gjennom de foreslåtte endringer gis dårligere beskyttelse mot utvisning. Bakgrunnen for de foreslåtte endringene er imidlertid ikke hensynet til kriminelle utlendinger, men hensynet til potensielle ofre, samt bedre vern av samfunnet mot forbrytersk virksomhet.

Noen vil kanskje også mene at de foreslåtte endringer er utlendingsfiendtlige. Egentlig er det motsatt. Mye av utlendingers kriminalitet begås nettopp mot andre utlendinger, så lovlydige utlendinger vil faktisk få en bedre beskyttelse mot kriminalitet.

Forhåpentlig vil en streng utvisningspraksis redusere kriminaliteten blant utlendinger, noe som også vil bidra til at utlendinger i mindre grad blir assosiert med kriminalitet, og derved i mindre grad blir stigmatisert som kriminelle. Det kan ikke fremheves sterkt nok at en streng utvisningspraksis er et viktig kriminalitetsforebyggende tiltak.

Begrunnelse for endring av § 37

Denne paragrafen gjelder identifisering av utlendinger.

Ifølge data fra Oslo politidistrikt er 7 av 10 asylsøkere uten reisedokumenter (billetter) eller dokumenter som kan bekrefte deres identitet (som for eksempel pass eller nasjonalt identitetskort). I 1998 alene registrerte Oslo politidistrikt 2 700 tilfelle hvor det var grunn til å tvile på utlendingers identitet. Identifisering av utlendinger er meget ressurskrevende, og med de høye tallene det dreier seg om står norske utlendingsmyndigheter overfor et formidabelt problem.

Spørsmålet ble til dels omhandlet under § 17 første avsnitt, hvor det ble foreslått et supplerende punkt f) med følgende tekst, rett til asyl avslås for utlending som:

- f) det er grunn til å anta har oppgitt falsk identitet og som ikke positivt bistår i avklaring av riktig identitet.

Ved å tilføye «herunder bosted» til siste setning i § 37 annet ledd vil man få lovfestet de husundersøkelser, noe som faktisk foretas i dag, men som noen vil kunne hevde er i strid med grunnloven § 102, som lyder:

«Hus-Inkvisitioner maa ikke finde Sted, uden i kriminelle Tilfælde.»

På den annen side har man en paragraf i straffeloven, nemlig § 163, hvor det fremgår:

«Den som for retten gir falsk forklaring under avgitt forsikring, straffes med fengsel inntil 5 år.

På samme måte straffes den som utenfor retten gir falsk forklaring under avgitt forsikring i tilfeller hvor bruk av forsikringen er lovhjemlet.»

Utlendingers opplysningsplikt, som også omfatter legitimasjons- og møteplikt er hjemlet i utlendingsloven § 44. Etter vanlig praksis foretas det et grundig avhør av utlendingen i forbindelse med asylsøknaden, men om dette omfattes av straffelovens § 163 andre avsnitt kan være et åpent spørsmål. Det avgis imidlertid en forsikring ved et asylavhør, og det må antas at denne forsikringen er lovhjemlet. Dermed har man antagelig dekning for å kunne si at manglende oppgivelse av identitet eller oppgivelse av falsk identitet faller inn under kategorien «kriminelle Tilfælde» i Grunnlovens forstand.

Konklusjonen er derfor at det antas å være lovmessig dekning for å kunne føye til

«, herunder bosted» i utlendingsloven § 37 andre avsnitt.»

Begrunnelse for endring av § 47

Denne paragrafen dreier seg om straffereaksjoner som kan pålegges etter utlendingsloven.

§ 47 kunne ha vært en gylden anledning til å inngi utlendinger respekt for lovverket, men i stedet har siste setning i § 47 har medført at paragrafen sjelden anvendes, noe som av allmennpreventive hensyn er uheldig. Siste setning lyder «Overtredelse av denne paragrafen påtales bare når allmenne hensyn krever det».

Lovparagrafer som i liten grad praktiseres fører til at allmennhetens respekt for lover svekkes. I særlig grad må dette antas å gjelde utlendinger, som gjennom myndighetenes manglende oppfølging og håndhevelse av utlendingsloven § 47 nærmest har fått et frikort til å bryte norsk lov.

Selvfølgelig er det også et annet forhold her, nemlig et underbemannet politi og en underbemannet påtalemyndighet. Som situasjonen er må politi og påtalemyndighet foreta strenge prioriteringer, og dermed kan forhold som faller inn under § 47 lett prioriteres bort under henvisning til paragrafens siste setning.

Av hensyn til respekt for opprettholdelse og utøvelse av landets lover bør siste setning i § 47 strykes.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Vedtak til lov om endringer i lov av 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).

I

I lov av 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 8 Når arbeidstillatelse og oppholdstillatelse skal gis, skal lyde:

Utlending har etter søknad rett til arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse etter følgende regler:

1. Underhold og bolig må være sikret *gjennom fast arbeid og permanent husvære således at utlendingen ikke ligger samfunnet til byrde. Ved fornyelse av arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse skal det legges vekt på om vilkårene for innvilgelse av arbeidstillatelse og oppholdstillatelse fortsatt er oppfylt. Nærmere regler fastsettes av Kongen ved forskrift.*
2. De vilkår for arbeidstillatelse og oppholdstillatelse som er fastsatt ved forskrift i medhold av § 5

annet ledd, må være oppfylt.

3. Det må ikke foreligge omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til riket, opphold eller arbeid i medhold av andre regler i loven.

Når *særlig* sterke menneskelige hensyn taler for det, eller når utlendingen har særlig sterk tilknytning til riket, kan arbeidstillatelse og oppholdstillatelse gis selv om vilkårene ikke er oppfylt. Kongen kan fastsette nærmere regler ved forskrift.

§ 9 Arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse til familiemedlemmer, skal lyde:

De nærmeste familiemedlemmer til norsk eller nordisk borger som er bosatt i riket eller til utlending *med lovlig opphold i riket i medhold av §§ 8 eller 12, kan etter søknad gis oppholdstillatelse og arbeidstillatelse dersom underhold og bolig er sikret og det ikke foreligger omstendigheter som er nevnt i § 8 første ledd nr. 3.*

Kongen kan fastsette ved forskrift hvem som skal betraktes som nærmeste familiemedlemmer etter denne *paragrafen*.

§ 11 Fornyelse av arbeidstillatelse og oppholdstillatelse, skal lyde:

Utlending *kan etter søknad gis fornyelse av arbeidstillatelse og oppholdstillatelse når underhold og bolig er sikret etter forskrift fastsatt av Kongen. Fornyelse kan nektes etter forskrift gitt i medhold av § 5 annet ledd eller etter forhold som fremgår av § 8 første ledd nr. 1 eller nr. 3.*

Fornytt arbeidstillatelse gis i alminnelighet for ett år. Tillatelsen kan gis for kortere eller lengre tid dersom formålet med arbeidet eller oppholdet tilsier det, eller det foreligger andre særlig grunner. Fornytt arbeidstillatelse kan ikke knyttes til et bestemt arbeid eller et bestemt arbeidssted *hvis ikke* noe annet er fastsatt i forskrift gitt i medhold av § 5 annet ledd.

Utlending som søker om fornyelse av arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse, kan få fortsatt opphold på samme vilkår inntil søknaden er avgjort, og har rett til dette dersom utlendingen søker senest en måned før tillatelsen utløper.

§ 12 Bosettingstillatelse, skal lyde:

Utlending som de siste 3 år har oppholdt seg sammenhengende i riket med oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse uten begrensninger, *kan etter søknad gis bosettingstillatelse dersom det ikke foreligger forhold som nevnt i § 29 første ledd.* Bosettingstillatelse kan også gis i andre tilfeller etter nærmere regler i forskrift fastsatt av Kongen.

Bosettingstillatelse gir rett til opphold og til å ta arbeid uten tidsbegrensning.

Vedtak om bosettingstillatelse treffes av Utlendingsdirektoratet. *Også ved søknad om bosettingstillatelse gjelder § 11 tredje ledd.*

Tillatelsen faller bort når innehaveren har hatt bopel utenfor riket sammenhengende i mer enn 1 år. Utlendingen kan etter søknad gis adgang til å være borte fra riket lenger uten at tillatelsen faller bort. Nærmere regler kan gis ved forskrift fastsatt av Kongen.

§ 15 Vern mot forfølgelse, skal lyde:

Utlending må *i medhold av loven ikke sendes til noe område der utlendingen med rette kan frykte forfølgelse som kan begrunne anerkjennelse som flyktning, eller ikke vil være trygg mot å bli sendt videre til et slikt område.* Tilsvarende vern skal gjelde utlending som av liknende grunner som angitt i flyktningsdefinisjonen står i nærliggende fare for å miste livet eller bli utsatt for umenneskelig behandling.

Når vedtaksmyndigheten i sak etter loven kommer til at utlendingen ikke går inn under reglene i første ledd, kan det vurderes om reglene i § 8 andre ledd bør anvendes.

Vernet etter første ledd gjelder ikke utlending som med rimelig grunn anses som en fare for rikets sikkerhet eller som har fått endelig dom for en alvorlig forbrytelse, og som av den grunn utgjør en fare for samfunnet. Vernet gjelder heller ikke når det foreligger omstendigheter som angitt i flyktningskonvensjonen art. 1 F.

Vernet etter første ledd kommer til anvendelse ved alle former for vedtak etter loven.

§ 17 Rett til asyl, skal lyde:

Flyktning med reelt behov for beskyttelse, og enten med lovlig opphold i riket eller som befinner seg på norsk grense har etter søknad rett til asyl (fristed) i riket.

- Dette gjelder likevel ikke flyktning som
- går inn under unntakene fra reglene om vern i § 15 tredje ledd eller § 16 annet ledd,
 - har fått asyl i et annet land,
 - har reist til riket av eget tiltak etter å ha oppnådd beskyttelse i et annet land, eller etter å ha hatt opphold i stat eller område hvor flyktningen ikke var forfulgt og heller ikke hadde grunn til å frykte tilbakesendelse til *hjemlandet*,
 - kan kreves mottatt av annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten,
 - av tvingende samfunnsmessige hensyn må nektes asyl,
 - det er grunn til å anta har oppgitt falsk identitet og som ikke positivt bistår i*
 - avdekking av riktig identitet.

Adgangen til å returnere flyktning til annen stat i medhold av første ledd bokstavene c) og d) skal ikke

benyttes dersom flyktningen har en særlig sterk tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å gi flyktningen beskyttelse.

Også flyktningens ektefelle og umyndige barn har rett til asyl dersom ikke særlige grunner taler mot det.

Pass eller andre reisedokumenter søkeren er i besittelse av må leveres inn sammen med søknad om asyl.

Kongen kan ved forskrift fastsette at utlending som søker asyl må oppholde seg i den kommune der vedkommende blir utplassert inntil søknaden er endelig avgjort.

§ 19 Reisebevis for flyktning, skal lyde:

Flyktning som har lovlig opphold i riket, kan etter søknad gis reisebevis for flyktning for reise utenfor Norge dersom ikke særlige grunner taler mot det. *Tapt reisebevis kan anses som særlig grunn.* Har flyktningen reisedokument utstedt av fremmed stat, gjelder denne retten bare når flyktningen er innvilget asyl eller bosettingstillatelse, eller Norge i henhold til internasjonal avtale har plikt til å utstede reisebevis for flyktning.

Pass eller reisedokument, eller andre dokumenter som kan bekrefte flyktningens identitet, må innleveres sammen med reisebevis for flyktning.

Kongen kan gi forskrift om utstedelse, gyldighetsområde, fornyelse og inndragning av reisebevis for flyktning og de nærmere vilkårene for dette.

§ 29 Utvisning, skal lyde:

Utlending skal utvises:

- når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her eller unndrar seg gjennomføring av vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket,
- når utlendingen for mindre enn 5 år siden i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn 6 måneder, eller her i riket er ilagt straff eller sikring for et slikt forhold eller flere ganger i løpet av de siste 5 år er ilagt fengselsstraff,
- når hensynet til rikets sikkerhet gjør det nødvendig.

Ved utvisning etter første ledd bokstav b) kan det gjøres unntak fra bestemmelsen i første setning ut fra en vurdering av forholdets alvor og hvis utvisningen i særlig sterk grad vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen eller de nærmeste familiemedlemmer.

Utvisning er til hinder for senere innreise i riket. Innreiseforbudet kan gjøres varig eller tidsbegrenset, men ikke for et kortere tidsrom enn 5 år.

§ 30 Utvisning av utlending med bosettingstillatelse m.v., skal lyde

Utlending med bosettingstillatelse eller som fyller kravene til å få bosettingstillatelse skal utvises

- når hensynet til rikets sikkerhet gjør det nødvendig, jf. § 27 første ledd bokstav g) og § 29 første ledd bokstav c),
- når utlendingen har sonet eller er ilagt straff for forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i 1 år eller mer eller som gjelder overtredelse av straffelovens §§ 162 og 317 jf. § 162, og dette er skjedd for mindre enn 5 år siden i utlandet eller for mindre enn 3 år siden i riket.

Utvisning etter annet ledd bokstav b) besluttes ikke dersom det ut fra en vurdering av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket klart vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen eller de nærmeste familiemedlemmene.

§ 37 Identifisering, skal lyde:

Dersom det ved innreise til riket eller senere oppstår tvil om utlendings identitet, kan politiet beslaglegge reisedokument, billetter og andre dokumenter som kan bidra til å klarlegge identiteten. Tilsvarende gjelder ved tvil om tidligere oppholdssted når dette har betydning for retten til opphold i riket.

Dersom utlendingen på oppfordring ikke utleverer dokumenter som nevnt i første ledd, eller det for øvrig foreligger grunn til å anta at utlendingen tilbakeholder eller skjuler opplysninger av betydning om sin identitet eller tidligere oppholdssted, kan politiet foreta undersøkelse av utledningens klær og andre eiendeler samt av transportmiddel og annet oppbevaringssted, herunder bosted.

Det kan tas fotografi og fingeravtrykk av utlending som

- ikke kan dokumentere sin identitet eller det er holdepunkter for å anta at den oppgitte identitet ikke er den riktige,
- søker asyl eller en tillatelse etter loven,
- har fått avslag på søknad om asyl eller en tillatelse etter loven, eller
- er bortvist eller utvist eller som antas å oppholde seg ulovlig i riket.

Fingeravtrykk tatt i medhold av tredje ledd kan registreres i et EDB-basert fingeravtrykksregister. Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler for føring og bruk av registeret.

Er det grunn til mistanke om at utlending oppgir falsk identitet kan politiet pålegge utlendingen meldeplikt eller bestemt oppholdssted. Dersom slikt pålegg ikke overholdes eller anses åpenbart utilstrekkelig kan utlendingen pågripes og fengsles etter frem-

gangsmåten i straffeprosesslovens paragrafer 174 flg., som for øvrig gjelder så langt reglene passer. Samlet fengslingstid kan ikke overstige 12 uker hvis ikke særlige grunner foreligger.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i denne paragrafen.

§ 47 Straff, skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller med begge deler straffes den som

- a) forsettlig eller uaktsomt overtrer loven her, eller forskrifter, forbud, påbud eller vilkår gitt i medhold av loven; eller
- b) forsettlig eller grovt uaktsomt gir vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i sak etter loven.

Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes den som

- a) forsettlig eller grovt uaktsomt gjør bruk av utlendings arbeidskraft når utlendingen ikke har nødvendig tillatelse etter loven; eller
- b) forsettlig eller grovt uaktsomt formidler arbeid

eller bolig for utlending, eller utferdiger eller formidler erklæringer, tilsagn eller dokumenter til bruk for sak etter loven, når forholdet innebærer en utilbørlig utnyttelse av utlendingens situasjon; eller

- c) forsettlig ved falske forespeilinger eller lignende utilbørlig adferd forleder utlending til å reise inn i riket med sikte på å bosette seg her; eller
- d) overlater til en annen pass, reisebevis for flykting, annet reisedokument eller liknende dokument som kan bli brukt som reisedokument, når vedkommende vet eller bør forstå at det kan bli brukt av utlending til å reise inn i riket eller til en annen stat.

Med bøter eller fengsel inntil 5 år straffes den som i vinnings hensikt driver organisert virksomhet med sikte på å hjelpe utlendinger til ulovlig å reise inn i riket eller til en annen stat.

Medvirkning straffes på samme måte. Overtredelse av første ledd regnes som forseelse.

II

Denne lov trer i kraft straks.

21. desember 1999